

Individual and Social Side Effects of Whipping Punishment

Seyed Mohammad Kazem Mousavi¹, Abdolvahid Zahedi^{*2}

1. M.A. Department of Criminal Law and Criminology and Faculty of Law and Political Science, Islamic Azad University of South Tehran, Tehran, Iran.

Email: mkmoosavi@gmail.com

2. Assistant Professor, Doctoral degree, Department of Criminal Law and Criminology and Faculty of Law and Political Science, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran.

*. Corresponding Author: Email: av_zahedi@azad.ac.ir

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

انجمن بین‌المللی حقوق‌پژوهان

انجمن بین‌المللی مجازات‌پژوهان

Publisher:

Shahr-e- Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:

Original Research

DOI:

10.22034/JCLC.2024.415709.1905

Received:

17 September 2023

Accepted:

10 June 2024

Published:

5 September 2024

ABSTRACT

Whipping punishment has been used throughout history in response to crime and has faced many objections and criticisms. Some jurists consider this punishment to be against human dignity and dignity, violating human rights, ineffective, and causing the escalation of violence and individual and social deviations. On the other hand, the supporters of whipping from a religious and legal point of view consider whipping to be in accordance with Shari'a rules, in accordance with public order, effective and expedient. Considering that whipping is one of the punishments that is implemented in Iran and this punishment has been criticized by international institutions, it is necessary to analyze and evaluate the whipping of criminals from different angles, especially

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

from the criminological, psychological and sociological point of view. Using the descriptive-analytical method and using library resources, this article tries to answer the question that to what extent whipping is effective and consistent with the philosophy of punishment? And what are the reasons for the supporters and opponents of flogging? This research first examines the history and basics of whipping punishment, then by analyzing the effects and consequences of whipping punishment on individuals and society, it tries to arrive at the hypothesis that whipping punishment cannot be effective in reforming and rehabilitating criminals, and in general, everything derived from the new approach of punishment philosophy It is not proven in the application of whipping punishment.

Keywords: Individual, Social, Side Effects, Whip, Punishment.

Excerpted from the M.A. thesis entitled "Individual and social effects and consequences of whipping punishment", Islamic Azad University, South Tehran branch.

Funding: The author(s) received no financial support (funding, grants, and sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author Contributions:

Seyed Mohammad Kazem Mousavi: Conceptualization, Methodology, Software, Formal analysis, Investigation, Resources, Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing. Abdolvahid Zahedi: Conceptualization, Methodology, Validation, Formal analysis, Data Curation, Visualization, Supervision, Project administration.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:

Mousavi, Seyed Mohammad Kazem, Abdolvahid Zahedi. "Individual and Social Side Effects of Whipping Punishment" *Journal of Criminal Law and Criminology* 12, no. 23 (September 5, 2024), 157-186.

Extended Abstract

Whipping punishment, as one of the oldest and most common punitive methods in human history, is still employed in some societies, especially in Iran.

This article examines the negative individual and social impacts of whipping punishment and attempts to analyze this punishment from various perspectives.

The history of whipping punishment shows that this method has been used since ancient times in various civilizations such as Sumer, Babylon, Iran, Rome, and Egypt.

In these civilizations, whipping was used as a means of punishment for crimes like theft, murder, and betrayal, and over the centuries, it has been used as a punishment tool in many empires and states.

During the Middle Ages, whipping was a prevalent means of punishment and purification for most crimes, used in response to offenses such as treason, betrayal of the country, and theft, and during World War I and II, whipping was used to punish disobedient soldiers and military offenders.

In Iran, the use of physical punishment including whipping has a long history.

This practice dates back to ancient times and has been used as a form of punishment for various crimes such as disobedience, opposition to the government, adultery, theft, and alcohol consumption.

During the Qajar Dynasty, whipping was a common punishment for ordinary criminals and political dissenters.

This punishment was often carried out publicly as a deterrent and a display of power.

During the Pahlavi era, physical punishment continued, although it was not as widespread as before. During this period, this punishment was mainly used for crimes like drug trafficking and obscenity.

Finally, in 1965, a single-article law was passed in the National Consultative Assembly limiting whipping punishment, marking a significant step.

After the 1979 Revolution, whipping was approved as a religious and legal punishment for certain specific crimes and is enforced in the country's judicial system. This punishment is often used as a deterrent tool to prevent crime recurrence and to reform the behavior of criminals. Supporters of flogging believe that this method can play a significant role in reducing crime rates as a deterrent punishment.

They argue that the swift and effective implementation of flogging immediately after the crime can have a profound psychological impact on the criminal individual and other members of society.

Furthermore, from an economic perspective, flogging incurs lower costs compared to imprisonment and can help reduce the financial burden on the judicial system and prisons.

Some believe that flogging can promote healing and strengthen the sense of justice in society.

Additionally, from a religious standpoint, flogging is defined as one of the legal punishments in Islam for specific crimes and its execution is considered a religious duty.

However, opponents of flogging believe that this method violates human dignity and human rights.

They emphasize that flogging can have negative psychological and social effects on the criminal individual, leading to increased violence and personal and social deviations.

Moreover, numerous studies indicate that flogging does not have a long-term deterrent effect and may even lead to exacerbating the dangerous tendencies of criminals.

Additionally, this punishment can tarnish the image of society, reduce social motivation and vitality, and have widespread negative social consequences.

Psychologically, flogging can lead to the destruction of the criminal's personality, pushing them towards more deviant and criminal behaviors instead of rehabilitation.

The physical pain and suffering resulting from flogging can create lasting fear and anxiety, seriously affecting the individual's mental health.

Socially, the public execution of flogging can generate an atmosphere of fear and mistrust in society, fostering division and enmity among people.

On the other hand, rehabilitation and punishment should consider rehabilitative and educational goals to help reintegrate the criminal back into society.

Other actions such as education and cultural initiatives, creating job opportunities, addressing poverty and illiteracy, providing healthcare and mental health services, supporting families and children, promoting peace, conflict resolution, and reconciliation can be undertaken to reduce crime and make society safer.

In conclusion, this article emphasizes that flogging punishment cannot be considered an effective rehabilitative and deterrent punishment due to

its widespread negative effects and consequences.

The problem-solving approach of "responding to crime through violence to control crime" has been the fundamental approach of this research.

This punishment does not align with the modern philosophy of rehabilitation and reformation of criminals, and overall cannot achieve preventive and educational goals.

Therefore, there is a need for the judicial and legal system to seek alternative and more effective methods to deal with crimes that simultaneously help reduce the crime rate and reform criminal behavior while upholding human dignity.

It should be noted that preventing and combating crime is not solely the responsibility of government authority and law enforcement, but requires collective action and shared responsibility of all members of society.

It is necessary to involve the community, adopt a restorative justice approach, and address the root causes of crime to create safer, more inclusive, and resilient communities.

This Page Intentionally Left Blank

پیامدهای منفی فردی و اجتماعی مجازات شلاق

سید محمد کاظم موسوی^۱، عبدالوحید زاهدی^۲

۱. کارشناسی ارشد، حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران.

Email: mkmoosavi@gmail.com

۲. استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول: Email: av_zahedi@azad.ac.ir

چکیده:

مجازات شلاق در طول تاریخ در پاسخ به جرم مورد استفاده قرار گرفته و با مخالفت‌ها و انتقادات بسیاری نیز روبه‌رو بوده است. برخی حقوقدانان این مجازات را خلاف شأن و کرامت انسانی، ناقض حقوق بشر، غیراثربخش و موجب تشدید خشونت و انحرافات فردی و اجتماعی می‌دانند. از طرفی طرفداران مجازات شلاق از منظر مذهبی و قانونی، شلاق را مطابق با احکام شرعی، موافق با نظم عمومی، اثربخش و دارای مصلحت می‌پندارند. با توجه به اینکه مجازات شلاق از مجازات‌هایی است که در ایران اجرا می‌شود و در اصل این مجازات از سوی نهادهای بین‌المللی مورد انتقاد قرار گرفته، لازم است شلاق زدن مجرمان از زوایای مختلف به‌ویژه از منظر کیفر شناختی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرد. این مقاله با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای، سعی دارد به این پرسش پاسخ دهد که مجازات شلاق تا چه میزان اثربخش و منطبق با فلسفه مجازات است؟ و دلایل موافقان

کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسندگان (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز CC BY-NC 4.0 منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.

پژوهش‌های حقوقی

انجمن ایرانی حقوق جزا و جرم‌شناسی

انجمن ایرانی حقوق کیفری

نوع مقاله:
پژوهشی

DOI:
10.22034/IJLC.2024.415709.1905

تاریخ دریافت:
۲۶ شهریور ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:
۲۱ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:
۱۵ شهریور ۱۴۰۳

و مخالفان اعمال شلاق چیست؟ این پژوهش ابتدا تاریخچه و مبانی مجازات شلاق را بررسی کرده سپس با تحلیل آثار و پیامدهای مجازات شلاق در فرد و اجتماع سعی دارد به این فرضیه برسد که مجازات شلاق در اصلاح و بازپروری مجرمان نمی‌تواند اثربخش باشد و به‌طورکلی هر آنچه برگرفته از رویکرد نوین فلسفه مجازات است در اعمال مجازات شلاق به اثبات نمی‌رسد.

کلیدواژه‌ها:

پیامدهای منفی، فردی، اجتماعی، مجازات، شلاق.

برگرفته از رساله پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان «آثار و تبعات فردی و اجتماعی مجازات شلاق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب.

حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان:

سیدمحمدکاظم موسوی: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، استفاده از نرم افزار، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، نوشتن - بررسی و ویرایش.
عبدالوحید زاهدی: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، اعتبار‌سنجی، تحلیل، نظارت بر داده‌ها، تصویرسازی، نظارت، مدیریت پروژه.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

موسوی، سیدمحمد، عبدالوحید زاهدی. «پیامدهای منفی فردی و اجتماعی مجازات شلاق». مجله پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی ۱۲، ش. ۲۳ (۱۵ شهریور، ۱۴۰۳)، ۱۵۷-۱۸۶.

مقدمه

از گذشته مجازات‌های بدنی به‌ویژه شلاق‌زدن،^۱ به‌عنوان ابزاری اره‌ایی، تزدیلی و برای فرمان‌برداری، کیفر و سزادهی^۲ معمول و رایج بوده است. از جنبه تاریخی اعمال مجازات‌های بدنی از سومر^۳ و اکد،^۴ اعم از تمدن‌های بین‌النهرین، یونان، روم، مصر، ایران و پس از ظهور ادیان ابراهیمی در جامعه انسانی گسترده است؛ اما می‌توان اعمال رسمی مجازات بدنی از جمله شلاق در پاسخ به جرم را، طبق اسناد تاریخی به ۲۱۰۰ سال قبل از میلاد در قانون‌نامه اور_نمو^۵ پادشاه سومری منتسب دانست. منتسکیو^۶ در کتاب بازنگری علل عظمت و سقوط رومیان،^۷ مجازات با شلاق را در سیاههٔ اعمال کیفری در نظام جزایی روم دانسته است. نواختن تازیانه در تاریخ حجاز و ایران نیز وجود دارد و رواج آن به شکل نواختن بر پشت، سینه و کف پا (فلک) علیه مجرمان، بردگان و فرودستان نافرمان، قابل ملاحظه است.^۸ در اروپا نیز طرق متنوعی از مجازات بدنی از جمله تازیانه رواج داشته و ابزار بجای مانده از مجازات‌های قرون وسطی^۹ که در موزه شکنجه^{۱۰} در شهر آمستردام نگهداری می‌شود مانند گاو برنجی، پرچه و صندلی اسپانیایی، جمجمه خردکن، لولهٔ تمساح، گهواره یهودا، شلاق چرمین و دیگر آلات و ابزار مجازات، مؤید میزان خشونت در مجازات بدنی علیه مجرمان و گناهکاران است. همچنین آثار برجای مانده از دوران برده‌داری^{۱۱} در آمریکا که در موزه مرگ شهر لس‌آنجلس^{۱۲} نگهداری می‌شود نیز گویای به‌کارگیری ابزار مختلف از جمله شلاق، در تسلیم بردگان سیاه پوست است.^{۱۳} بررسی سیر تاریخی مجازات با شلاق و مطالعه آمارهای به‌دست‌آمده از قرون‌وسطی و تحلیل آماری نشان داده، فهرست جرایم ارتكابی و تنوع

1. Flogging or Whipping

2. Retribution

3. Sumer

4. Akkad

5. Ur-Nammu

6. Montesquieu

7. Considérations sur les causes de la grandeur des Romains et de leur décadence

۸. اسماعیل بیوکافی، کیفرهای تزدیلی (بررسی اخلاقی مجازات‌های بدنی)، (قم: نشر طه، ۱۳۹۷)، ۱۰۵.

9. Middle Ages

10. Torture Museum Amsterdam

11. Slavery

12. Los Angeles Museum of Death

۱۳. غزاله ابراهیم‌زاده، «تاریخ برده‌داری آمریکا و سینما اقتباس از رمان‌های الکس هیلی، تونی مورسن و آلیس واکر: تقابل

فضای ذهنی متن و تصویر»، پژوهش در هنر و علوم انسانی، ۵، ۳ (۱۳۹۹).

آن در پایان قرون وسطی که نقطه عطف ابتکار و خلاقیت کلیسا در اعمال مجازات است، به مراتب بیش از رنسانس^{۱۴} بوده و آن سطح از مجازات‌های خشن نتوانسته ضمن برقراری نظم، عاملی برای بازدارندگی از ارتکاب جرایم خرد و کلان باشد. بررسی‌ها در انگلستان نشان می‌دهد اجرای مجازات‌های بدنی در میان بزهکاران موجب تجری و نبوغ بیشتر آنان شده و از طرفی معرکه‌های مجازات شلاق فرصت مناسبی برای جیب‌برها و کیف‌قاپ‌ها بوده که هم‌زمان با تمرکز تماشاگران بر لحظه اجرای حکم، اقدام به جیب‌بری نموده‌اند و گزارش‌های متعددی در این خصوص دریافت شده است. این پژوهش با هدف بیان آثار و پیامدهای منفی مجازات شلاق و پیشنهاد مجازات جامعه‌وی در سطح بازدارنده و نیز پاسخ به این پرسش که شلاق زدن محکومان چه آثار و پیامدهای منفی به دنبال خواهد داشت از جهت محتوای پژوهشی دارای نوآوری است. فرض اول پژوهش حاضر تبیین این مفهوم است که نمی‌توان به بهانه مجازات، زمینه‌های اصلاح و تربیت یک انسان منحرف را از او سلب کرد و شلاق تأثیر اصلاحی و بازدارندگی ندارد بلکه دارای پیامدهای منفی و آثار مخرب در شخصیت محکومان و بر نگرش جامعه خواهد داشت؛ زیرا سال‌هاست که تنبیهات بدنی به‌ویژه در مورد کودکان و دانش‌آموزان ممنوع شده و آثار زبان‌بار آن به‌طور جدی مورد تأکید قرار گرفته است. رویکرد تریبی و تردیلی در نظام کیفری در سطحی که بیان شد نه‌تنها اثری بر تربیت و رشد جامعه و بازدارندگی عام و خاص نخواهد داشت، بلکه تجربه تلخ بشر از قرون وسطی را در ذهن‌ها تداعی می‌کند.

پیشینه تحقیق دریافت شده از مراجع مقالات (مانند ایراندک) نشان می‌دهد به‌طور دقیق موردی با این عنوان موجود نیست؛ اما در حوزه مجازات‌های خشن و بدنی مقالات علمی، پایان‌نامه و رساله‌هایی موجود است و به‌طور پراکنده در مورد پیامدهای مجازات شلاق مطالب خوبی وجود دارد ولی کمتر به اثرات و پیامدهای فردی و اجتماعی پرداخته و از آن عبور کرده‌اند. مقاله حاضر، به جهت استفاده از کتب، مقالات، از روش توصیفی و تحلیلی و کتابخانه‌ای بهره جسته است. این پژوهش، متشکل از چهار بخش شامل مقدمه، بیان دلایل موافقان و مخالفان مجازات با شلاق، تحلیل آثار و تبعات فردی و پیامدهای اجتماعی مجازات شلاق و بهره‌گیری از برخی نظریات جامعه‌شناسی و روانشناسی و در نهایت نتیجه‌گیری است.

۱۴. Renaissance یا دوره تجدید حیات، جنبش فرهنگی بود که آغازگر دورانی از انقلاب علمی، اصلاحات مذهبی و پیشرفت هنری در اروپا شد.

۱- دلایل موافقان به کارگیری مجازات شلاق

شلاق یا تازیانه، ابزاری است که برای ضرب به کار می‌رود. این ابزار از رشته‌های به هم تنیده یا طناب بلند و یک دسته تشکیل شده است که بخش دسته آن اغلب از چوب، چرم، یا فلز ساخته می‌شد و طول آن حدود ۲۰ تا ۶۰ سانتیمتر بوده است. بخش اصلی این ابزار نیز از جنس چرم، ترکه یا الیاف تهیه می‌شد و بیشتر طول آن بین ۶۰ تا ۱۵۰ سانتیمتر بوده است. استفاده از شلاق در گذشته برای انجام کارهای مختلف مانند هدایت دام، تحریک اسب و برای تنبیه بردگان و مجازات به کار رفته است. امروزه، استفاده از شلاق در بسیاری از کشورها به دلیل محدودیت‌های قانونی و اخلاقی کاهش یافته اما همچنان در برخی جوامع به عنوان یک ابزار تنبیه و مجازات شناخته می‌شود. در خصوص علل به کارگیری شلاق استدلال‌هایی وجود دارد. تصور بر این بوده که مجازات شلاق انطباق بیشتری با شخصی بودن مجازات‌ها و تناسب بهتری با فردی کردن مجازات دارد.^{۱۵} در این قسمت به بررسی برخی از انگیزه‌های مؤید مجازات شلاق و نظرات موافق با توجه به آثار و تبعات فردی و اجتماعی اشاره می‌شود.

۱-۱- توقع اثر بازدارنده^{۱۶} در شلاق برای مجرمان و غیر مجرمان

موافقان شلاق استدلال می‌کنند استفاده از تنبیه بدنی می‌تواند بازدارنده باشد، به ویژه در جوامعی که سایر اشکال مجازات ممکن است بی‌اثر باشد یا گروه‌هایی مانند مرتکبان جرایم خرد که چهره مهیب مجازات شلاق می‌تواند تأثیر بازدارندگی برای آنان داشته باشد؛ اما به لحاظ آثار و تبعات فردی نمی‌توان شلاق را عاملی برای ترک جرم و اصلاح بنیادین تلقی کرد. به عنوان مثال تجربه نشان داده تنبیه بدنی نوجوانان را به اتخاذ رفتار مخفی کارانه سوق داده و از همان کودکی موجب تجری و به وجود آمدن تفکرات منفی در آنان می‌گردد. تأثیرات تنبیه بدنی می‌تواند شامل احساس حقارت، دروغ‌گویی و پنهان‌کاری و ایجاد روحیه زورگو و پرخاشگر باشد. با این اوصاف در فرض بازدارندگی مجازات شلاق، تبعات منفی آن بر جنبه بازدارندگی غلبه دارد و گروه هدف را در مسیر ابتکارات منفی قرار می‌دهد.^{۱۷} این حالت در بزرگسالان نیز همین اوصاف را دارد و فاقد اثر بازدارندگی است؛ زیرا درد حاصل از شلاق موقتی است و به مرور مرتکب را سخت‌روی می‌کند.

۱۵. علی نجفی توانا و ایوب میلی «شلاق؛ در پرتو اندیشه‌های کیفری»، تحقیقات حقوقی بین‌المللی، ۱، ۲ (۲۰۱۳).
16. deterrence

۱۷. معصومه نبی‌زاده «آثار منفی تنبیه بدنی کودک»، خانواده در آئینه فقه، ۶، ۲ (۱۴۰۰)، ۱۳۵-۱۵۴.

۱-۲- مقرون به صرفه بودن^{۱۸} مجازات شلاق

استدلال مقرون به صرفه و اقتصادی بودن مجازات شلاق در مقایسه با سایر انواع مجازات‌ها مانند حبس، نمی‌تواند تأمین کننده اهداف علمی و اجتماعی باشد؛ زیرا این تصور که سرمایه «صرفاً پول است» اشتباه بوده و از منظر جامعه‌شناختی و اقتصادی اصلی‌ترین سرمایه برای جامعه متری و پویا سرمایه‌های انسانی هستند. انسان‌ها با فعالیت در محیط اجتماعی و اقتصادی موجب تولید ثروت می‌شوند و داشتن جامعه‌ای با نشاط و پرتلاش و دارای انگیزه جوامع را با سرعت بیشتری به اهداف متعالی می‌رساند. مجازات شلاق و سایر مجازات‌های خشن با مخدوش کردن چهره جامعه و کنار زدن بسترهای تربیتی در درازمدت جامعه را از پویائی انداخته و با ایجاد ذهنیت خشونت ساختاری در جامعه به‌ویژه جوان‌ترها انگیزه و نشاط جامعه را با چالش مواجه می‌کند. از منظر توحیدی احیای شخصیت و هویت و موجودیت یک فرد از جامعه انسانی به مثابه احیای هویت و شخصیت جامعه است؛ در نتیجه این تصور که گروه بزهکار و مجرم جدای از کلیت جامعه باشد، یک اشتباه دیگر است.

۱-۳- اثر التیام بزه دیده^{۱۹} و جامعه در اجرای مجازات شلاق

برخی معتقدند شلاق خوردن بزهکار می‌تواند موجب تسکین بزه دیده شده و از اقدامات خودسرانه از سوی بزه دیده برای تلافی و تقاص جلوگیری کند.^{۲۰} باید تأسف خورد به حال جامعه‌ای که شلاق خوردن یک مجرم موجب التیام و آرامش خاطرش گردد و علاقه داشته باشد نمایش شلاق خوردن مجرمان را به نظاره بنشینند. امروزه با ارائه رویکردهای نوینی همچون عدالت ترمیمی^{۲۱} موضوع التیام بزه دیده به صورت هدفمند مورد توجه قرار گرفته و ترویج خشونت و انتقام از رهگذر قانون رنگ باخته است. این رویکرد به جای مجازات، بر ترمیم آسیب وارده توسط مجرم نسبت به قربانی و جامعه تأکید دارد که شامل گرد هم آوردن بزهکار، بزه دیده و نمایندگان جامعه برای بحث در مورد جرم و ایجاد طرحی برای جبران ضرر، التیام خاطر بزه دیده و جامعه، تلاش برای رفع حالت خطرناک مجرم و استرداد او به جامعه است. برنامه‌های ترویجی و آموزشی و در کنار آن پیشگیری از جرم با روش شناخته شده و تلاش برای شناخت و کشف طرق علمی مبتنی بر اصلاح و تربیت و برچیدن بسترهای رشد جرم، آرامش خاطر و التیام با

18. economical

19. Victim

۲۰. مژگان کثیری و گلاویژ الماسی «بررسی نحوه تعدیل مجازات‌های بدنی در حقوق بین‌الملل و بهینه‌سازی حقوق کیفری ایران»، قانون پار، ۶، ۲ (۱۳۹۷)، ۱۴۹-۱۷۲.

21. Restorative justice

ثباتی را برای جامعه ایجاد می‌کند که در شلاق یافت نخواهد شد.

۴-۱- تأثیر شلاق بر رفع حالت خطرناک مجرم

تأثیر شلاق در کاهش حالت خطرناک^{۲۲} موضوعی است که نیاز به بررسی دقیق دارد. این فرض که تنبیه بدنی بتواند به‌عنوان یک بازدارنده عمل کند و افراد را از داخل شدن در رفتارهای خطرناک بازدارد و ارزیابی پیامدهای گسترده‌تر و نگرانی‌های اخلاقی مرتبط با چنین اعمالی بسیار مهم است. تحقیقات و شواهد نشان می‌دهد که اثر شلاق در کاهش حالت خطرناک ناچیز است. هرچند ممکن است ترس یا اطاعت موقت ایجاد کند؛ اما به زمینه‌هایی که منجر به رفتار خطرناک می‌شوند توجهی ندارد و به‌جای تقویت درک واقعی از وضعیت جرم و مجرم، منجر به رنجش و خشم و تداوم خشونت می‌شود. اگر هدف از مجازات بدنی و شلاق کاهش و واپایش حالت خطرناک باشد به نظر می‌رسد شلاق و ایراد درد، حالت خطرناک را در مجرم تشدید می‌کند و فرد شلاق‌خورده را خطرناک‌تر و غیرمنتظره‌تر خواهد نمود. در مواجهه باحالت خطرناک، اولویت‌بندی اقدامات پیشگیرانه، اجرای قانون مؤثر و استراتژی‌های جامع بیشتر مؤثر است که شامل مشارکت جامعه، آموزش، حمایت از سلامت روان، رسیدگی به عوامل اجتماعی و اقتصادی که به کاهش جرم و رفتارهای خطرناک می‌انجامد، است.^{۲۳}

۵-۱- رابطه شلاق با قوانین جزایی اسلام

در دوران پادشاهی سلسله قاجار استفاده از شلاق یک نوع مجازات رایج برای مجرمان عادی، جنایتکاران و مخالفان سیاسی بود. این مجازات اغلب در ملاء عام به‌عنوان وسیله‌ای برای بازدارندگی و نمایش اقتدار انجام می‌شد. در زمان سلطنت پهلوی، استفاده از تنبیه بدنی ادامه یافت، اگرچه به‌اندازه گذشته گسترده نبود. در این دوره این مجازات بیشتر برای جرایمی مانند قاچاق مواد مخدر و فحشا استفاده می‌شد. سرانجام در سال ۱۳۴۴ ماده واحده‌ای در مجلس شورای ملی تصویب شد که در بند (ب)^{۲۴} مجازات با شلاق را از سیاهه مجازات‌ها برداشت و گام مهمی در القای مجازات شلاق به‌حساب می‌آمد.

22. Dangerous condition

۲۳. امیرمهدی صالحی مقدم و علی بهرامی نژاد مغوییه «بررسی مفاهیم مشابه با تجری در قانون مجازات اسلامی و رابطه تجری با حالت خطرناک»، فقه و تاریخ تمدن، ۲، ۱ (۱۳۹۴)، ۴۶-۷۷.

۲۴. قانون لغو مجازات شلاق، مصوب ۱۳۴۴/۰۴/۰۶ ماده واحده: ب - مجازات تازیانه از ماده ۳ قانون راجع به اشخاصی که مال غیر را انتقال می‌دهند یا تملک می‌کنند مصوب دوم جوزا ۱۳۰۲ و همچنین مجازات شلاق مذکور در ماده ۲۷۳ مکرر قانون مجازات عمومی حذف می‌شود.

پس از انقلاب ۱۳۵۷ ایران، نظام جمهوری اسلامی تفسیر دقیقی از قوانین اسلامی یا شریعت را اجرا کرد. مجازات شلاق به عنوان مجازات شرعی و قانونی برای جرایمی چون زنا یا غیر محصنه، کذب و مصرف مشروبات الکلی دوباره معرفی شد. مجازات‌های معرفی شده در شریعت اسلام که تحت عنوان حد شناخته می‌شود جای بحث و مذاقه دارد. نباید از یاد برد که اسلام زمانی حد شرعی را معرفی کرد که در منطقه حجاز، ایران، مصر و روم شلاق بدون حد به صورت گسترده در جریان بود. عناوین مجرمانه‌ای که افراد به واسطه ارتکاب آنها با شلاق مجازات می‌شدند، بیشتر بهانه‌هایی برای ایجاد وحشت مردم بود. کتاب وندیداد^{۲۵} که معرف احکام زرتشتی است برای کشتن جوجه تیغی در مقابل معبد، مرتکب را به تحمل ۸۰۰ ضرب با آلت فرمانبرداری (شلاق) همراه با ۸۰۰ ضرب با شلاق اسب رانی محکوم دانسته است. در چنین شرایطی اسلام برای شنیع‌ترین عمل اجتماعی یعنی رابطه خلاف ازدواج تنها به اعمال ۱۰۰ ضربه شلاق، آن هم تحت شرایط و ضوابط پیچیده و سخت از مرحله کشف، دادرسی و اجرای حکم بسنده کرده و الباقی حدود شرعی را به کمتر از این تعداد معرفی نموده است. رویکرد اسلام در اعمال مجازات حدی خاص و پیچیده است. از طرفی قصد ندارد جرم جنسی را بپذیرد و قبح عمل را بریزد و از طرفی در مقام اثبات جرم موانع متعددی را پیش‌بینی کرده است. تعداد شهود و نحوه حضور و شهادت آنان، امکان توبه پیش از اثبات جرم و قواعد فقهی در طرد انتساب جرم، نحوه اقرار متهم و از طرفی در مرحله اجرای حکم و موارد لازم الرعایه در اجرا، همگی بیانگر رویکرد در اُحدود در فرض اولی است. مگر آنجا که راهی جز پذیرش اثبات جرم باقی نمی‌ماند و نظام قضایی ناچار به اعمال حد شرعی تحت ضوابط برشمرده می‌شود. در مجموع شلاق حدی به هیچ وجه قابل مقایسه با آنچه در تاریخچه شلاق بیان شده نیست؛ اما آنچه نگران کننده است اعمال شلاق تعزیری است که ممکن است ضوابط لازم الرعایه حد شرعی در آن به طور دقیق لحاظ نشود و جلاد ملزم به حفظ ضابطه در ایراد شلاق نگردد.

۲- دلایل مخالفت با مجازات شلاق با توجه به آثار و تبعات منفی فردی و اجتماعی

منتسکیو در مورد مجازات نظرات مختلفی را بیان کرده است؛ اما در کل می‌توان گفت که او معتقد بود که مجازات باید به عنوان یک وسیله برای حفظ امنیت اجتماعی استفاده شود و نه به عنوان یک روش برای انتقام گرفتن یا تنها التیام بزه دیده. منتسکیو باور داشت که هدف اصلی مجازات، جلوگیری از

۲۵. وندیداد یا در اصل وی-دیو-داد که از واژه اوستایی وی دئو دات به معنی قوانین بر ضد دیو یا پلیدی است یکی از نسک‌های پنج‌گانه اوستای امروزی است و بیشتر به احکام فقهی (شامل مسائل بهداشتی و آیینی) می‌پردازد. وندیداد، از ریشه‌دارترین و بنیادی‌ترین بن‌مایه‌های اسطوره‌های دینی ایرانی‌ها است.

انجام جرم‌های جدید و حفظ امنیت اجتماعی است. برای این منظور، مجازات باید دارای دو ویژگی اساسی باشد. نخست متناسب بودن و دیگر سنجیده بودن. منتسکیو معتقد بود که مجازات باید در همه موارد به صورت دقیق و بر اساس فردیت مجرم اعمال شود و مجازات جرم کوچک باید کمتر از مجازات برای جرم سنگین باشد. منتسکیو به این نتیجه رسید که بهترین نوع مجازات، مجازاتی است که باعث جلوگیری از انجام جرم مجدد و جرم جدید می‌شود. در واقع، منتسکیو نیز به مسائل پیچیده اجتماعی پرداخت و برای حل مشکلات، سعی داشت از طریق توسعه فرهنگ مدنی و تربیت انسان‌ها اقدام به حل مسئله پیچیده جرم کند.^{۲۶} حل مسئله «پاسخ به جرم به وسیله خشونت برای کنترل جرم»، مسئله اساسی در رویکرد جرم‌شناختی و کیفرشناختی این پژوهش است. توجه به این نکته ضروری است که خشونت، از جمله تنبیه بدنی مانند شلاق، وسیله قابل توجیهی برای تحقق عدالت نیست. استفاده از خشونت برای تبعیت یا مجازات افراد، نقض کرامت ذاتی است و حاکمیت قانون و عدالت‌خواهی را تضعیف کرده و خشونت برای تحقق عدالت را نهادینه می‌کند. تحقیقات نشان داده کودکانی که تنبیه سخت مانند آزار فیزیکی یا کلامی را تجربه می‌کنند، در مراحل بعدی زندگی دچار مشکلات روانی و عاطفی از جمله اضطراب، افسردگی و اختلال استرس پس از سانحه PTSD می‌شوند.^{۲۷}

۲-۱- تبعات روانی مجازات با شلاق

تجربه شلاق خوردن می‌تواند منجر به آسیب روانی شدید یا روان زخم (تروما) برای مدت طولانی شود. فلاش‌بک، کابوس و اضطراب آثار منفی شایع مجازات بدنی هستند. در روان‌شناسی، اصطلاح فلاش‌بک به پدیده‌ای روان‌شناختی اشاره دارد که در آن فرد با تجربه‌ای واضح و سرزده از یک رویداد آسیب‌زا در گذشته را بارها تجربه می‌کند. فلاش‌بک اغلب با PTSD همراه است و می‌تواند در سایر اختلالات روانی یا به‌عنوان پاسخی به موقعیت‌های بسیار ناراحت‌کننده یا تحریک‌کننده رخ دهد. در طول یک فلاش‌بک، فرد ممکن است احساس کند که در حال تجربه واقعی رویداد آسیب‌زا است آن‌هم با احساسات شدید، ادراکات حسی و حتی احساسات فیزیکی، مشابه آنچه در طول رویداد اصلی تجربه کرده است. این خاطرات مزاحم و ناراحت‌کننده منجر به ناراحتی عاطفی و روانی قابل توجهی برای قربانی تنبیه بدنی می‌شود. به لحاظ تجربه علمی فلاش‌بک به دلیل نحوه رمزگذاری و ذخیره خاطرات آسیب‌زا

۲۶. شارل لوئی دوسکوندن منتسکیو «روح القوانین»، ترجمه علی اکبر مهتدی (تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۳).
۲۷. ارسلان کوشا، اسماعیل عبدالهی و فرزاد حسینی «بررسی اجرای علنی مجازات شلاق در ملاءعام در نظام حقوقی ایران (مطالعه موردی شهر بوشهر)»، امنیت انتظامی دریایی، ۱۴، ۴ (۱۳۹۲)، ۳۳-۵۱.

در حافظه بارها اتفاق می‌افتد. فرایند طبیعی ثبت داده‌ها در حافظه در طی یک رویداد آسیب‌زا مختل می‌شود و منجر تقطیع حافظه می‌گردد. این قطعات سپس می‌توانند توسط نشانه‌های مختلفی مانند مناظر، صداها، بوها یا افکار و حتی یک گفتگوی معمولی تحریک شوند و شبکه حافظه آسیب دیده را فعال کنند. رویکردهای درمانی برای فلاش‌بک و علائم مرتبط بیشتر شامل ترکیبی از روان‌درمانی و در برخی موارد دارو است. مداخلات درمانی مانند درمان CBT، حساسیت‌زدایی و پردازش مجدد حرکات چشم EMDR و مواجهه درمانی می‌تواند به افراد در پردازش و ادغام خاطرات در حافظه آسیب‌دیده و کاهش شدت فلاش‌بک‌ها و توسعه راهبردهای مقابله‌ای برای مدیریت علائم ناراحت‌کننده کمک کند. توجه به این نکته مهم است که جدی نگرفتن فلاش‌بک‌ها به‌ویژه در محیط زندان که دسترسی مطلوب به روان‌درمانگر مقدور نیست، می‌تواند به‌طور بالقوه عملکرد روزانه فرد را مختل کند.^{۲۸}

۲-۱-۱-۱- شلاق موجب تشدید تمایلات پرخاشگرانه

استفاده از تنبیه بدنی من جمله تازبانه به‌طور طبیعی باعث تشدید تمایلات پرخاشگرانه در افراد می‌شود. ناامیدی و نارضایتی ناشی از عدم توانایی در دفع سانحه تشدید شده و به‌طور بالقوه منجر به افزایش احتمال رفتار خشونت‌آمیز برای مقابله و یا تلافی در آینده خواهد شد. ایجاد و تقویت پرخاشگری و خشم در مجرمان به‌طور کلی هدف نظام عدالت کیفری مترقی نبوده و تمرکز بر کاهش واکنش خشن و ارتقای توان بخشی در بزهداران است. این رفتارها می‌توانند فیزیکی مانند ضرب و جرح دیگران و یا غیر فیزیکی مانند تهدید، توهین به غیر باشند و گاهی می‌تواند منجر به رفتارهای خطرناک و تکرار جرم در شکل وسیع‌تری شود.

۲-۱-۲- اختلال استرس پس از سانحه

بر اساس این نظریه، افرادی که تجربه یا شاهد رویدادهای آسیب‌زا مانند شلاق بوده‌اند، ممکن است علائمی مانند افکار مزاحم، کابوس‌های شبانه، بازگشت به گذشته، پریشانی عاطفی و برانگیختگی بیش از حد را از خود بروز دهند.^{۲۹}

۲۸. سیدرحیم موسوی‌نیا، مهسادهقانی، کریم لویمی‌مطلق «روان زخم و پیامدهای آن با تأکید بر دیدگاه اسلامی ژیک»، نقد و نظریه ادبی. ۵، ۱۰ (۱۳۹۹)، ۲۳۱-۲۵۰.

۲۹. سیما نوحی و همکاران. «بررسی ارتباط پرخاشگری با شدت بالینی اختلال استرس پس از سانحه». پژوهنده، ۱۱، ۲ (۱۳۸۵).

۲-۱-۳- درماندگی آموخته شده^{۳۰}

این نظریه که توسط روانشناس مارتین سلیگمن^{۳۱} ارائه شده است، نشان می‌دهد که افرادی که در معرض موقعیت‌های اجتناب ناپذیر و غیرقابل کنترلی مانند مجازات شلاق قرار گرفته‌اند، ممکن است احساس درماندگی آموخته شده داشته باشند. آنها ممکن است خود را ناتوان و ذلیل ببینند و نتیجه آن از دست دادن انگیزه و کاهش توانایی مقابله با چالش‌های آینده است.^{۳۲}

۲-۱-۴- ناهماهنگی شناختی^{۳۳}

مجازات بدنی می‌تواند حالت ناهماهنگی شناختی را در افراد ایجاد کند که در آن بین باورهای اصلی قربانی و تجربه درد تعارض به وجود می‌آید. این نظریه توضیح می‌دهد که فرد مجازات شده در باورش خود را در دایره رحمانی یک مکتب سعادت بخش می‌دیده، اما توسط مرتب‌تین با همان مکتب مورد ضرب قرار می‌گیرد. کلیسای قرون وسطی چنین ناهماهنگی شناختی را برای مسیحیان اروپا ایجاد کرد.^{۳۴}

۲-۲- بررسی تبعات مجازات شلاق بر سلامت جسمانی افراد

اجرای شلاق به‌عنوان نوعی تنبیه بدنی پیامدهای جسمانی قابل توجهی برای افرادی که در معرض آن قرار می‌گیرند دارد. برخی از اثرات بالقوه بر سلامت جسمانی می‌تواند شامل موارد ذیل باشد:

۲-۲-۱- درد و جراحت جسمانی

درد و رنج جسمانی از ابتدایی‌ترین اثرات مجازات با شلاق است. اثر فوری این مجازات درد شدید،

---

۳۰. Learned Helplessness پدیده‌ای است که هم در انسان‌ها هم در حیوانات مشاهده می‌شود، در چنین شرایطی فرد انتظار دارد ناراحتی، درد و رنجی را تجربه کند که از آن راه‌گریزی نیست. درنهایت انسان حیوان شرطی می‌شود و دیگر برای پرهیز از این درد و رنج هیچ تلاشی نمی‌کند، حتی اگر فرصتی داشته باشد که از آن فرار کند.

31. Marty Seligman

۳۲. گلایبی الهام، قادری زهرا. «سبک هویت و درماندگی آموخته شده در مردان متأهل معتاد» در کنگره انجمن روانشناسی ایران (۱۳۹۶).

۳۳. Cognitive dissonance یک اصطلاح روان‌شناختی است که به ناراحتی یا تنش زمانی اشاره دارد که فرد دارای باورها، نگرش‌ها یا ارزش‌های متناقضی است یا رفتارش با باورها یا ارزش‌هایش در تضاد است. این نظریه را لئون فستینگر ابداع کرد.

۳۴. عبدالزهرای نعمی، آزاده رضایتی زاده، «اثر بخشی درمان چندوجهی Lazarus بر ناهماهنگی شناختی و رضایت جنسی در زنان دارای سبک دلبستگی دوسوگرا»، مجله سلامت جامعه، ۱۶، ۱ (۱۴۰۱).

کبودی، تاول، بریدگی یا حتی آسیب‌های شدیدتر مانند آسیب بافت است. شدت آسیب فیزیکی بسته به عواملی مانند شدت نیروی اعمال شده، ابزار مورد استفاده و تعداد ضربات می‌تواند متفاوت باشد. درد و جراحت که توأم با فشار روحی و آشفتگی روانی است، در عمل نتیجه مثبتی در اصلاح و تربیت مجرم ندارد و تصمیمات خلق الساعه خطرناکی در ذهن محکوم علیه تولید می‌کند.

۲-۲-۲- عفونت پوستی

استفاده از شلاق که بیشتر استریل هم نیست و با شرایط غیر بهداشتی محل اجرای حکم می‌تواند خطر انواع عفونت را به‌ویژه در افراد مبتلا به اختلال سیستم ایمنی و معتادان با عوارض بدخیم پوستی افزایش دهد. زخم‌های باز احتمالی ناشی از مجازات می‌تواند مستعد ابتلا به عفونت‌های باکتریایی یا قارچی باشد که در صورت عدم درمان به‌موقع منجر به عوارض بیشتر و طولانی‌شدن زمان بهبودی خواهد شد.^{۳۵}

۲-۲-۳- اسکار^{۳۶}

شلاق‌های شدید می‌تواند روی بدن فرد زخم‌های ماندگار ایجاد کرده و پوست را در محل ضربه تغییر شکل دهد. ایجاد جراحت مکرر و روند بهبود متعاقب آن ممکن است منجر به تشکیل اسکار کلوئید^{۳۷} یا اسکار هیپرتروفیک^{۳۸} شود که ظاهر پوست را تغییر داده و به‌طور بالقوه باعث ناراحتی روانی طولانی مدت نیز می‌شود.^{۳۹}

۲-۳- تحلیل تبعات مجازات شلاق بر شخصیت و رفتار افراد

اجرای شلاق به‌عنوان مجازات می‌تواند عواقب شدید روحی و روانی بر افراد داشته باشد. درد و تحقیر ناشی از شلاق خوردن منجر به ضربه روحی، ترس و احساس ناتوانی می‌شود. این تجربیات تأثیر عمیقی بر شخصیت و سلامت روانی افراد تحت چنین مجازاتی دارد. مواردی که حائز اهمیت است می‌تواند شامل موارد ذیل باشد:

۳۵. مینا میرنظامی و همکاران، «گزارش یک مورد عفونت منتشر پوستی هرپس سیمپلکس»، مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک (ره آورد دانش)، ۱۳، ۱ (۱۳۸۹)، ۱۲۷-۱۳۲.

36. Scar

37. Keloid scar

38. Hypertrophic scar

۳۹. حبیب انصارین و همکاران، «بررسی میزان بروز پروتئین Gli-1 در بیماران دچار کلوئید و اسکار هیپرتروفیک»، مجله علوم پزشکی رازی، ۱۴، ۵۴ (۱۳۸۶)، ۲۱-۲۸.

۲-۳-۱- آسیب به شخصیت فردی^{۴۰}

شلاق به بروز ویژگی‌های منفی شخصیتی منجر می‌شود. افرادی که شلاق خوردن را تجربه کرده‌اند ممکن است سطح بالایی از پرخاشگری، عصبانیت و رنجش را از خود نشان دهند. تردیل و تحقیر مرتبط با شلاق منجر به احساس بی‌ارزشی و تصویر مخدوش شده از خود می‌شود؛ در نتیجه، افراد در داشتن عزت‌نفس، اعتماد به نفس و روابط بین فردی دچار چالش جدی شده و عزت را بجای حضور فعال در جامعه بر می‌گزینند.^{۴۱}

۲-۳-۲- تبعات شلاق از منظر نظریه برچسب‌زنی^{۴۲}

نظریه برچسب‌زنی یکی از رویکردهای مهم در جرم‌شناسی است که به بررسی نحوه تأثیر برچسب‌های اجتماعی بر رفتار فرد و ایجاد استعداد توسعه جرم می‌پردازد و به این مهم تأکید دارد که برچسب می‌تواند در ترویج جرم نقش وارونه و منفی در تمکین به هنجارهای اجتماعی ایفا کند. این نظریه ریشه‌های خود را از کتاب خودکشی، اثر جامعه‌شناس فرانسوی، امیل دورکهمیم یا دورکهمیم (عبری) گرفته‌است. او دریافت که جرم، تخطی از یک قانون کیفری نیست، بلکه عملی است که به حریم جامعه تجاوز می‌کند. او دریافت که برچسب انحراف برای مجرمان در محیط اجتماع پیرامونی چنین نقشی را ایفا می‌کند. در این نظریه، جرم و جنایت نه فقط به‌عنوان یک رفتار، بلکه به‌عنوان یک فرایند ارتباطی و اجتماعی مورد بررسی قرار می‌گیرد. به‌عنوان مثال فرض کنیم که یک فرد برای اولین بار به‌موجب یک جرم ساده، مانند دزدی نان از فروشگاه، دستگیر شده باشد. در اینجا، به فرد دستگیر شده یک برچسب الصاق می‌شود و از نظر جامعه او یک دزد است. این برچسب، می‌تواند تأثیرات فراوانی بر رفتار فرد داشته باشد. قرار گرفتن مجرمان در معرض مجازات بدنی می‌تواند انگ اجتماعی و به عزت راندن را در پی داشته باشد و تداوم آن مانع بازگشت مجدد مجرمان و ادغام آنان در جامعه می‌شود. این می‌تواند مجرم را به‌عنوان یک فرد تنبیه شده و کتک‌خورده منزوی کند و مانع داشتن چشم‌انداز و امید برای داشتن زندگی به‌عنوان شهروند قانونمند گردد.

۲-۳-۳- سخت‌رویی مجرمان محصول گرایش به مجازات بدنی

40. Personal injury

۴۱. عباس بخشی‌پور رودسری و همکاران «مقایسه ویژگی‌ها و اختلال‌های شخصیت و راهبردهای مقابله‌ای معنادار خودمعرّف و گروه بهنجار»، روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۵۴، ۱۴ (۱۳۸۷)، ۲۸۹-۲۹۷.

42. Labeling Theory

این نکته جای تأمل دارد که برخی از مجرمان به دلیل قابلیت تحمل مجازات بدنی، احساس انعطاف‌پذیری و انگیزه‌های تاب‌آورانه پیدا می‌کنند که به درک تحریف شده از خشونت به‌عنوان یک ابزار ناگزیر حل مسئله می‌انجامد که پیامدش سخت‌رویی بزهکار خواهد بود. در روان‌شناسی، مفهوم سخت‌رویی به‌طور عمومی برای توصیف رفتارها و واکنش‌های دفاعی استفاده می‌شود که افراد در مقابل وقوع رویدادهای ناخوشایند انجام می‌دهند. این مفهوم نخستین بار توسط آلفرد آدلر^{۴۳} و آنا فروید^{۴۴} در حوزه روان‌شناسی فردی مورد توجه قرار گرفت. آن‌ها معتقد بودند که افراد با استفاده از راهبردهای دفاعی به نحوی خود را از تهدیدهای محتمل ناخوشایند و خطرناک محافظت می‌کنند. می‌توان گفت سخت‌روی شکلی از فنون خنثی‌سازی است که برای تحمل رنج ناشی از مجازات به کار گرفته می‌شود.^{۴۵}

۲-۳-۴- میزان بازدارندگی فردی در مجازات شلاق

تنبیه بدنی و خشن می‌تواند ترس را در افراد ایجاد کند و باعث مهار آنها شود تا از رفتارها یا موقعیت‌های خاصی برای جلوگیری از تنبیه بیشتر اجتناب کنند؛ اما به‌موازات این ترس، می‌تواند تمایل آنها برای همراهی و تعامل با دنیای اطرافشان را محدود کند. افرادی که تنبیه بدنی را تجربه کرده‌اند ممکن است حتی نسبت به آشکار کردن خود در جامعه دچار تردید شوند. آنها ممکن است از قضاوت یا تلافی بترسند و بنابراین افکار، عواطف و تمایلات خود را سرکوب می‌کنند که منجر به محدودیت و انزوا در ابراز وجود می‌شود. بعید است چنین جامعه‌ای ایدئال سیاست‌گذاران و حاکمان باشد. با وجود این تبعات ممکن است در برخی مجرمان انگیزه‌های مجرمانه و مخفی را تشدید کند و ذکاوت و نبوغ آنان را برای ارتکاب جرایم بدون گیر افتادن در پنجه قانون به وجود آورد.^{۴۶}

۳- بررسی امکان برقراری نظم اجتماعی با اعمال مجازات شلاق

در گذشته تنبیه بدنی برای جامعه جذاب بوده و مردم برای تماشای صحنه شلاق خوردن و یا اعدام مجرمان در محل اجرای مجازات جمع می‌شدند تا شاهد سزادهی و مجازات مجرمان و قانون‌شکنان باشند. درد و رنج بزهکار موجب رضایت جامعه و هشدار برای مجرمان بالقوه به حساب می‌آمد؛ اما

43 Alfred Adler

44 Anna Freud

۴۵. محسن برهانی «گستره تنبیه بدنی اطفال توسط والدین از منظر قانون و فقه»، حقوق بشر، ۱۲، ۶ (۱۳۸۹) ۲۵-۳۸.
 ۴۶. ناصر قاسمی، با دیباچه: علی حسین نجفی ابرندآبادی، اقدامات تأمینی و تربیتی در حقوق کیفری ایران (تهران: نشر میزان، ۱۳۷۴)، ۳۵.

امروزه با رشد و توسعه علوم انسانی و شناخت و معرفی حقوق بشر و ارتقای آن به‌مرور زمان و آگاهی جوامع از تبعات مخربی چون ترویج خشونت و تأثیر بر روان جامعه، تنبیه بدنی به شکل عمومی برچیده شده و تنها آثاری چون ستون‌های سنگی و چوبی و میدان‌های کوچک محصور در قالب المان و نمادی از دوران شلاق و شکنجه به‌جای مانده است. به‌طور قطع امروزه در جوامع توسعه یافته و در حال توسعه نمی‌توان رابطه‌ای بین مجازات بدنی به‌ویژه شلاق زدن با نظم عمومی یافت. در قرون پیشین، در انگلستان و اسپانیا مجازات با شلاق یکی از روش‌ها برای تنبیه جرایم بوده است که از قرون وسطی تا دهه ۱۹۷۰ میلادی در این کشورها به کار گرفته می‌شد؛ اما با ورود دوره دموکراسی در سال ۱۹۷۵، مجازات با شلاق به‌طور رسمی از رده مجازات‌ها حذف شد و امروزه افراد محکوم با توجه به شدت جرم، زندانی شده و یا محکوم به جریمه و یا خدمات اجتماعی می‌شوند.^{۴۷}

۳-۱- تأثیر منفی شلاق بر تکرار، کاهش جرم

مجازات تنها مانع وقوع جرم نیست بلکه یک مجازات صحیح و مبتنی بر دانش دارای اهداف دیگری نیز هست. تجربه نشان‌دهنده این واقعیت است که استفاده از تنبیه بدنی لزوماً تأثیر جزایی مثبتی ندارد و نمی‌تواند میزان تکرار جرم را به‌طور مطلق کاهش دهد چراکه تنبیه بدنی به‌جای پرداختن به علل ریشه‌ای رفتار مجرمانه، یک طرح شکست خورده در بازپروری مجرمان است و نمی‌تواند زنجیره ارتکاب جرم را بگسلاند.^{۴۸}

۳-۲- نقش شلاق در تضعیف حاکمیت قانون

شلاق زدن ممکن است به‌عنوان ابزاری برای بازگرداندن اعتماد عمومی به سیستم عدالت کیفری و التیام خاطر جامعه بزه دیده مؤثر جلوه کند و یا با مجازات آشکار مجرمان، احساس عدالت را القا کند و به مردم اطمینان دهد که مقامات قضائی به‌طور فعال به جرم رسیدگی و نظم را حفظ می‌کنند؛ اما ما به‌درستی در مورد کدام جامعه بحث می‌کنیم؟ جامعه‌ای که بر اساس توحش و تقاص و انتقام شکل گرفته یا جامعه‌ای که ارزش‌هایی چون کرامت انسانی و حقوق بشر برایش معنا پیدا کرده است؟ به‌طور یقین در جامعه مترقی اخلاقی و ارزش‌مدار کتک زدن مجرم خوشایند نیست و ذهن و احساسات عمومی جامعه

۴۷. لاینز، مایکل. بند مرگ: زندگی من به‌عنوان شاهد اعدام در بدنام‌ترین زندان آمریکا. ترجمه حسین میرمحمدصادقی و غزاله ایلخانی زاده (تهران: نشر مجد، ۱۳۹۹).

۴۸. حمید جواهری «بررسی اثرات و تبعات مجازات حبس در نظام عدالت کیفری و اندیشه‌های جایگزین جریمه‌های بدل از حبس»، اصلاح و تربیت، ۱۱۲، ۱۱۰ (۱۳۹۰)، ۳۱-۳۸.

را جریحه‌دار می‌کند. جامعه توسعه‌یافته از نظر فرهنگی و اخلاقی به دنبال بازپروری بزهکار و ادغام مجدد او در جامعه است نه تبدیل بزهکار به هیولایی که خود جامعه و حاکمیت او را به وجود آورده است. استفاده از شلاق نوعی رفتار ظالمانه با لذات است؛ درحالی‌که رویکردهای جایگزین، مانند بازپروری و عدالت ترمیمی، می‌تواند در رسیدگی به علل ریشه‌ای رفتار مجرمانه و ارتقای ثبات اجتماعی در درازمدت مؤثرتر باشند.^{۴۹}

۳-۳- تبعات وضع و اجرای شلاق در نظم بین‌المللی

استفاده از شلاق به‌عنوان مجازات بر ادراک بین‌المللی یک کشور تأثیر منفی می‌گذارد و از طرفی در عرصه بین‌المللی به‌طور بالقوه مانع از سرمایه‌گذاری خارجی، گردشگری و مشارکت تجاری می‌شود. کشورهایی که حقوق بشر را نقض می‌کنند ممکن است با عواقب اقتصادی همچون تحریم به بهانه نقض حقوق بشر روبرو شوند. تأثیر این محدودیت‌ها و تحریم‌ها آشکارا جامعه را هدف قرار داده و با تولید فشار اقتصادی و دامن‌زدن به گرفتاری‌های اقتصادی جامعه، باعث تشدید جرم و جنایت خواهد شد.^{۵۰} در این میان کنوانسیون‌ها و اسناد بین‌المللی در ممنوعیت وضع مجازات‌های خشن و خوارکننده این الزام را برای دولت‌ها ایجاد می‌کند که به دنبال راهکار دیگری برای سزادهی و مجازات بجای شلاق باشند. کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا ترضیلی^{۵۱} ۱۹۸۴ (UNCAT) معاهده‌ای است که شکنجه و سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا ترضیلی را ممنوع می‌کند. این کنوانسیون در ۱۰ دسامبر ۱۹۸۴ توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تصویب رسید و در ۲۶ ژوئن ۱۹۸۷ لازم‌الاجرا شد. تا ۱۶ نوامبر ۲۰۲۱، یک‌صد و هفتاد و سه کشور این کنوانسیون را تصویب کرده‌اند.

هرچند مفهوم شکنجه مطابق با مجازات نیست، اما کنوانسیون منع شکنجه همه اشکال مجازات بدنی را ممنوع می‌کند، صرف نظر از اینکه توسط چه کسی یا به چه دلیل انجام می‌شود. این شامل مجازات بدنی است که توسط دولت‌ها، گروه‌های مسلح و یا افراد انجام می‌شود. کنوانسیون منع شکنجه همچنین سایر رفتارها یا مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا ترضیلی را ممنوع می‌کند، حتی اگر به صورت شکنجه شدید نباشد. در این کنوانسیون آمده است: «هیچ‌کس را نمی‌توان تحت شکنجه و مجازات یا

۴۹. ناصر قربان‌نیا «فلسفه مجازات»، نقد و نظر، ۴، ۱۵-۱۶ (۱۳۷۷)، ۴۱۷-۴۴۸.

۵۰. حمید جواهری، پیشین، ۳۱-۳۸.

51. Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment 1984.

رفتار وحشیانه غیر انسانی یا تحقیر کننده قرار داد. همچنین با در نظر گرفتن اعلامیه مصوب مجمع عمومی ۹ دسامبر ۱۹۷۵ در مورد حمایت از کلیه افراد در قبال شکنجه، مجازات یا رفتار غیر انسانی یا تحقیر کننده، با تمایل به افزایش تأثیر مبارزه با شکنجه در همه عالم، نسبت به مسائل زیر توافق حاصل می‌کند». علاوه بر این اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۷۶)، کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹) به‌عنوان اسناد بین‌المللی و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر (۱۹۵۰)، منشور آفریقایی حقوق بشر و ملل (۱۹۸۱) و کنوانسیون حقوق بشر (۱۹۶۹) به‌عنوان اسناد مورد توافق منطقه‌ای مجازات‌های ظالمانه، تنبیه بدنی و شکنجه را ممنوع و خلاف کرامت انسانی دانسته‌اند.

۳-۴- شلاق‌زدن و ایجاد هراس و وحشت در جامعه

شلاق‌زدن این پیام را می‌دهد که حاکمیت پذیرفته است تنبیه بدنی وسیله قابل قبولی برای حل تعارضات یا ترغیب به قانونمندی است. این رویکرد تأثیر مخربی بر بافت اجتماعی کلی دارد و منجر به افزایش پرخاشگری و کاهش میل بر حل مسالمت‌آمیز درگیری‌ها می‌شود. استفاده از شلاق به‌عنوان مجازات آن هم به‌صورت علنی، اعتماد را در جامعه از بین می‌برد. مردم به مقامات طرفدار و مسئول اجرای چنین مجازات‌هایی اعتماد ندارند و این امر منجر به شکست انسجام اجتماعی^{۵۲} و پیوندشان با حاکمیت می‌شود. این عدم اعتماد مانع همکاری جامعه با سیاست‌های حاکمیتی و مانع پیشرفت اجتماعی و تضعیف ساختار کلی جامعه خواهد شد.^{۵۳}

۳-۴-۱- تاریخ شدن تصویر جامعه در اعمال خشونت قضایی^{۵۴}

تیره شدن چهره یک جامعه به دلیل اعمال خشونت قضایی می‌تواند عواقب قابل توجهی داشته باشد. هنگامی که دولت‌ها به اعمال خشونت قضایی بیش از حد یا غیرقابل توجیه متوسل می‌شوند، منجر به خدشه در اعتبار کلی شده و تأثیر منفی بر جایگاه جامعه چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی می‌گذارد. این تاریخ شدن می‌تواند در سطوح مختلف رخ دهد.

52. social solidarity

۵۳. ارسلان کوشا، اسماعیل عبدالهی و فرزاد حسینی «بررسی اجرای علنی مجازات شلاق در ملاءعام در نظام حقوقی ایران (مطالعه موردی شهر بوشهر)»، امنیت انتظامی دریایی، ۱۴، ۴ (۱۳۹۲)، ۳۳-۵۱.

54. Judicial violence

۳-۴-۲- نقض حقوق بشر^{۵۵}

اعمال خشونت قضایی، مانند سلول انفرادی و شلاق در ملاعام یا استفاده بیش از حد از زور و فشار، نقض آشکار حقوق بشر است. این اقدامات اصول عدالت، انصاف و کرامت را تضعیف می‌کند و می‌تواند منجر به محکومیت از سوی سازمان‌های حقوق بشر و جامعه بین‌المللی شود.^{۵۶}

۳-۴-۳- از بین رفتن اعتماد عمومی

استفاده از خشونت قضایی بیش از حد می‌تواند اعتماد عمومی به سیستم قضایی را از بین ببرد. هنگامی که مردم شاهد اعمال مجازات خشونت‌آمیز توسط دولت باشند، اعتمادشان به نظام حقوقی و قضایی کاهش می‌یابد. این کاهش اعتماد پیامدهای گسترده‌ای داشته و همچنان دارد، از جمله کاهش همکاری با مجریان قانون، کاهش تمایل به گزارش جرایم و حتی در برخی موارد منجر به همراهی با مجرمان و اعتراض علیه برخورد با آنان خواهد شد.

۳-۴-۴- شکاف اجتماعی^{۵۷} و ناآرامی

اعمال خشونت قضایی می‌تواند شکاف‌های اجتماعی موجود را عمیق‌تر کند و ناآرامی‌های بیشتری را در جامعه ایجاد نماید. هنگامی که گروه‌ها یا افراد خاصی به‌طور نامتناسبی هدف خشونت قرار می‌گیرند، تنش‌ها تشدید شده و به نارضایتی دامن می‌زند. این پیامد می‌تواند منجر به ناآرامی‌های اجتماعی، اعتراضات و وخامت کلی انسجام اجتماعی شود.

۳-۴-۵- شلاق موجب برجیدن بستر اصلاح

شلاق و هرگونه مجازات بدنی یا روحی بیشتر به‌جای پرداختن به علل اصلی رفتاری که منجر به مجازات شده است، بر نفس مجازات تمرکز دارد. در حالی که هدف از مجازات می‌بایست توان‌بخشی و درک عوامل مؤثر در رفتار مجرمانه و رسیدگی به آنها از طریق مشاوره، درمان، آموزش و مهارت‌افزایی باشد. تنبیه بدنی نه‌تنها فرصتی برای درک و تغییر رفتار افراد فراهم نمی‌کند بلکه بستر اصلاح و بیدار شدن روحیه انسانی را در بزهکاران از بین می‌برد.^{۵۸}

55. Human Rights Violations

۵۶. توران توسلی‌زاده و قباد کاظمی، « کاهش جرم؛ چالش‌های جدید»، (ارائه شده در سیزدهمین کنگره جهانی جرم‌شناسی ریودوژانیرو- سال ۲۰۰۳)، دادرسی، ۶۴، ۱۱ (۱۳۸۶)، ۱۶۲-۱۹۰.

57. Social gap

۵۸. شهرام ابراهیمی «بازپزوری عادلانه مجرمان»، آموزه‌های حقوق کیفری، ۳، ۹ (۱۳۹۱)، ۱۵۱-۱۷۶.

۳-۴-۶- مجازات بدنی و ایجاد انگیزه مهاجرت

تنبیه بدنی و انگیزه برای مهاجرت دو موضوع مجزا هستند؛ اما می‌تواند ارتباط غیرمستقیم و معناداری بین آن‌ها وجود داشته باشد. در موارد خاص، افراد ممکن است به دلیل شرایط نامساعد در کشور خود، از جمله روی کار آمدن سیستم‌های ظالمانه یا به‌ویژه مروج تنبیه بدنی، انگیزه مهاجرت داشته باشند. آویزان شدن تعدادی از جوانان افغانستانی از هواپیما در زمان واگذاری کشورشان به اسلام‌گرایان طالبان برای خروج از کشور و ترک وطن، بیانگر وحشت عمیق آنان از هیئتی است که چیزی جز شلاق برای جامعه آنان به ارمغان نخواهد آورد. اگر جامعه‌ای با تنبیه بدنی شدید به‌عنوان نوعی کنترل قانونی یا اجتماعی مواجه باشد، فضای ترس و سرکوب را تجربه خواهد کرد. افرادی که به دنبال فرار از چنین شرایطی هستند ممکن است در جستجوی امنیت، آزادی و فرصت‌های بهتر به مهاجرت سوق داده شوند.

نتیجه‌گیری

شلاق دارای آثار و پیامدهای منفی است و نمی‌تواند در پاسخ به جرم و ایجاد بازدارندگی موفق واقع شود و منطبق با فلسفه نوین مجازات نیست. در مقابل رویکرد اجتماعی در وضع قوانین جزایی، بر روی عواملی مانند فقر، بیکاری، بی‌سوادی، سوءاستفاده و غفلت، اختلالات روانی، دسترسی آسان به سلاح، فرهنگ خشونت و نژادپرستی و تبعیض تمرکز می‌کند. جوامع در طول زمان تکامل می‌یابند و معیارهای اخلاقی بر این اساس تغییر می‌کنند. اعمالی که زمانی از نظر اخلاقی قابل قبول تلقی می‌شدند، اکنون ممکن است ناعادلانه یا غیرانسانی تلقی شوند و به‌عکس. با پیشرفت جوامع، رویه‌ها اغلب به سمت رویکردهای انسانی‌تر و مبتنی بر حقوق حرکت می‌کنند که با درک عمیق‌تر از کرامت انسانی و اصول برابری و عدالت هدایت ابعاد آن روشن‌تر می‌شود. اگر مجازاتی بیش از حد، نامتناسب یا ناسازگار با استانداردهای حقوقی مورد پذیرش تلقی شود، می‌تواند عدالت و اعتبار سیستم قضایی را مخدوش نماید و منجر به از دست دادن اعتماد به روند قضایی و کاهش اعتماد عمومی به کلیت دولت‌ها شود. کشورهایی که شلاق را به‌عنوان مجازات اجرا می‌کنند، ممکن است با برداشتهای منفی در صحنه بین‌المللی مواجه شوند. شایسته نیست دولت‌ها با اقدامات یک‌سویه و بدون در نظر گرفتن اراده عمومی، جامعه و کشور را به مخاطره انداخته و چهره مردم را عقب مانده و به دور از تمدن جلوه دهند. این عوامل می‌توانند منجر به جرم شوند؛ زیرا می‌توانند منجر به احساس ناامیدی، خشم و بی‌اعتمادی در افراد شوند. شلاق پیامدهای منفی متعددی بر سلامت روانی و جسمانی فرد بزهکار دارد و می‌تواند بستر

اصلاح را منتفی کند. همچنین از منظر اجتماعی شلاق زدن مجرمان در جامعه خشونت را ترویج و شکاف اجتماعی ایجاد و چهرهٔ جامعه را تاریک می‌گرداند. این نگرش به دنبال ایجاد یک جامعه امن‌تر و عادلانه‌تر است و بر این باور است که تنها راه برای کاهش جرم، رسیدگی به ریشه‌های جرم است. به‌عنوان پیشنهاد مجازات جایگزین، بر اساس رویکرد عدالت ترمیمی که از آخرین متدهای حل مسئله کیفی است و رویکرد حل مسئله^{۵۹} در کنار نهادهایی چون تبدیل مجازات، کاهش مجازات و استفاده از جایگزین‌های جامعه مدار، می‌توان از نشست‌های اجتماعی برای آگاه ساختن مجرمان نسبت به عواقب رفتار مجرمانه آنان و آموزش و مهارت‌افزایی آنان بهره‌گرفت و کمک شایانی به رفع حالت خطرناک و ادغام بزهکار در جامعه نمود. خدمات اجتماعی، آموزش و مشاوره، جریمه، نظارت الکترونیکی و سایر اقدامات مانند شرکت در یک برنامه درمانی، شرکت در یک برنامه آموزشی همگی اقداماتی هستند که می‌توانند مؤثر برای جبران جرم باشد.

فهرست منابع

- الف) منابع فارسی
- ابراهیم‌زاده، غزاله. تاریخ برده‌داری آمریکا و سینما اقتباس از رمان‌های الکس هیللی، تونی مورین و آیس واکر: تقابل فضای ذهنی متن و تصویر. ۵، ۳ (۱۳۹۹)، ۷۴-۵۷.
- ابراهیمی، شهرام. «بازپرووی عادلانه مجرمان». آموزه‌های حقوق کیفری، ۳، ۹ (۱۳۹۱)، ۱۷۶-۱۵۱.
- ابوالحسن تنهایی، حسین. «هم فراخوانی ساخت نقش و کنش در نظریه جرج هربرت مید». جامعه‌شناسی، ۶، ۲ (۱۳۸۵)، ۱-۱۶.
- اسماعیل بیوکافی، کیفرهای تزیلی (بررسی اخلاقی مجازات‌های بدنی). قم: نشر طه، ۱۳۹۷، ۱۰۵.
- افسانه میریان و همکاران، بررسی تخفیف و تشدید مجازات زنان در حقوق کیفری ایران (قبل و بعد از انقلاب اسلامی). پژوهش اجتماعی، ۹، ۳۴ (۱۳۹۶)، ۱۰۰-۱۱۶.
- انصارین، حبیب، علیرضا صادقی‌پور، راضیه سلطانی عربشاهی. «بررسی میزان بروز پروتئین Gli-1 در بیماران دچار کلویید و اسکار هیپرتروفیک». مجله علوم پزشکی رازی، ۱۴، ۵۴ (۱۳۸۶)، ۲۱-۲۸.
- بخشی‌پور رودسری، عباس، مجید محمود علی‌لو و سیدسجاد ایرانی. «مقایسه ویژگی‌ها و اختلال‌های شخصیت و راهبردهای مقابله‌ای معناداران خودمعرف و گروه بهنجار». روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۵۴، ۱۴ (۱۳۸۷)، ۲۸۹-۲۹۷.
- بن‌راضی غابشی، مینا، غلامرضا دهشیری، اعظم فرح بیجاری و سید ابوالقاسم مهری‌نژاد. «ارائه مدل رابطه بین تجارب آسیب‌زا و اختلال استرس پس از سانحه ساده و پیچیده در زنان و دختران آسیب‌دیده، با نقش واسطه‌ای ذهنی‌سازی و پردازش هیجانی». شناخت اجتماعی، ۲۰، ۱۰ (۱۴۰۰)، ۹-۲۲.
- توسلی‌زاده، توران و قباد کاظمی. «کاهش جرم؛ چالش‌های جدید». سیزدهمین کنگره جهانی جرم‌شناسی ریودوژانیرو- سال ۲۰۰۳، دادرسی، ۶۴، ۱۱ (۱۳۸۶)، ۱۶۲-۱۹۰.
- جان استوارت میل، فایده‌گرایی، مترجم مرتضی مردیها، تهران: نشر نی، ۱۳۹۳، ۱۰۷.
- جواهری، حمید. «بررسی اثرات و تبعات مجازات حبس در نظام عدالت کیفری و اندیشه‌های جایگزین جرمیه‌های بدل از حبس». اصلاح و تربیت، ۱۱۲، ۱۰ (۱۳۹۰)، ۳۱-۳۸.
- جواهری، علی. «تأثیر مجازات‌های قضایی در پیشگیری از تکرار جرم سرقت». فقه، حقوق و علوم جزا، ۱۹، ۴ (۱۳۹۸)، ۹۷-۱۰۵.
- حبیب‌زاده، محمدجعفر، محمدعلی طاهری و علی حسین نجفی‌ابرنادآبادی. «خشونت و نظام عدالت کیفری»، علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ۴۱، ۲۱ (۱۳۸۳)، ۱-۱۶.
- رحماندوست، مهدیار و محمدحسین بیاتی. «نقدی بر گفتمان نظام حقوقی ایران در مواجهه با چالش‌های تقنین و اجرای حدود». پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی، ۱۰، ۱۹ (۲۰۲۲)، ۲۶۳-۲۹۶.
- رنجبر، فضل‌الله، کاظم قاضی‌زاده و محمدکاظم رحمان‌ستایش. «نسبت قاعده فقهی «حرمت تنفیر از دین» با حکم حکومتی در تحدید مجازات‌های بدنی حدی». مطالعات فقه اسلامی و مبانی حقوق، ۴۴، ۱۵ (۱۴۰۰)، ۱۶۵-۱۸۸.
- روشن‌چسلی، رسول. «تأثیر قصه‌گویی مبتنی بر آموزش مهارت‌های اجتماعی بر بهبود مهارت‌های اجتماعی و مشکلات رفتاری دانش‌آموزان پسر هشت تا ۱۰ ساله مبتلا به اختلال رفتار مقابله‌ای و بی‌اعتنایی (ODD)». مطالعات روانشناسی بالینی، ۱۰، ۳ (۱۳۹۲)، ۷۳-۹۴.
- رهامی، محسن. «تحول و تعدیل مجازات‌ها در نظام کیفری جمهوری اسلامی ایران». حقوق خصوصی دانشگاه تهران، ۴۴، ۱ (۱۳۸۲)، ۵-۲۴.

- ریمون، آرون و باقر پرهام. «اوگوست کنت و راز تاریخ تکامل جوامع انسانی»، نگین، ۱۰۵، ۱ (۱۳۵۲)، ۳۴-۳۴.
- شارل لوئی دوسکوندن منتسکیو «روح القوانين» ترجمه علی اکبر مهدی. تهران: موسسه انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۳.
- شاملو، باقر و حسن نصیرباغبان. «اصول حاکم بر مجازات‌های بدنی»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، ۱۴، ۵۶ (۱۳۹۰).
- شاهپوری، تهمینه و بشیریه، تهمورث. «رویکرد نظام تقنینی دادرسی کیفری نوین ایران مبتنی بر نظریه برجسب زنی»، تحقیقات حقوقی، ۸۷، ۲۲ (۱۳۹۸)، ۲۷۵-۳۰۲.
- صالحی‌زاده، محسن. عبدالله مختاری و امیر بارانی‌بیرانوند. «امکان کاهش وضع مجازات‌های بدنی در قوانین جزایی ایران با توجه به مبانی فقهی و موازین حقوق بشر»، پژوهشنامه حقوق تطبیقی، ۶، ۴ (۱۳۹۹)، ۸۲-۱۰۲.
- صالحی‌مقدم، امیرمهدی و بهرامی نژاد مغوییه، علی «بررسی مفاهیم مشابه با تجری در قانون مجازات اسلامی و رابطه تجری با حالت خطرناک»، فقه و تاریخ تمدن، ۱۱، ۴۶-۷۷.
- عمرانی، سلمان و محمدجعفر حبیب‌زاده. «تحلیل ساختاری رابطه حقوق کیفری و دانش سیاسی»، مطالعات حقوقی دولت اسلامی، ۳، ۲ (۱۳۹۲)، ۳۳-۷۰.
- غلامی، علی، مجتهدی، محمدحسین «سیر تحول اهداف مجازات مبتنی بر تطور جریانات فلسفی و اجتماعی حقوق کیفری»، تعالی حقوق، ۹، ۱ (۱۳۹۶)، ۳، ۱۰۱-۶۳.
- قاسمی، ناصر، دیباچه: نجفی ابرندآبادی، علی حسین. اقدامات تأمینی و تربیتی در حقوق کیفری ایران (تهران: نشر میزان، ۱۳۷۴)، ۳۵.
- قدسی، ابراهیم، قلی‌زاده، بهروز، شیخ‌الاسلامی، عاطفه «پیشگیری از تکرار جرم با حفظ کرامت انسانی بزهکار با نگاهی به آموزه‌های جرم‌شناختی»، پژوهش‌های حقوقی، ۲، ۲ (۹۹۳۱)، ۳۲-۴۵.
- کثیری، مرگان و گلاویژ الماسی. «بررسی نحوه تعدیل مجازات‌های بدنی در حقوق بین‌الملل و بهینه‌سازی حقوق کیفری ایران»، قانون یار، ۶، ۲ (۱۳۹۷)، ۱۴۹-۱۷۲.
- کرشف، الیزابت. لی، شوانا. «توقف تنبیه بدنی راهنمای درمانگران و متخصصان»، ترجمه اسماعیل سعدی پور، خاطره خویین، فائزه سعدی پور. تهران: نشر ارجمند، ۱۴۰۰، ۴۵.
- کوشا، ارسلان، اسماعیل عبداللهی و فرزاد حسینی. «بررسی اجرای علنی مجازات شلاق در ملاءعام در نظام حقوقی ایران (مطالعه موردی شهر بوشهر)»، امنیت انتظامی دریایی، ۱۴، ۴ (۱۳۹۲)، ۳۳-۵۱.
- گلابی، الهام و قادری، زهرا. سبک هویت و درماندگی آموخته شده در مردان متأهل معتاد. کنگره انجمن روانشناسی ایران، (۱۳۹۶).
- لاینز، مایکل. بند مرگ: زندگی من به‌عنوان شاهد اعدام در بدنام‌ترین زندان آمریکا. ترجمه حسین میرمحمدصادقی و غزاله ایلخانی‌زاده. تهران: نشر مجد، ۱۳۹۹.
- گلستانی، مجتبی. «بخش‌هایی از کتاب مقدمه‌ای بر اصول اخلاق و قانون‌گذاری؛ نگارش: جرمی بنتام (۱۸۳۲-۱۷۳۸)»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۰، ۲۳.
- مرادی، علیرضا، وفا رحیمی‌موقر، علی محمد میرآقایی، هادی پرهون و جعفر میرزایی. «بازیابی حافظه شرح حال ارزیابی تروما و تعریف خود در افراد مبتلا به اختلال تنیدگی پس از سانحه»، روانشناسی، ۶۷، ۱۷ (۱۳۹۲)، ۲۴۲-۲۵۹.
- میرنظامی، مینا، فرشیده دیدگر، اکبر حسن‌پور، حسین سرمیدان. «گزارش یک مورد عفونت منتشر پوستی هرپس سیمپلکس». مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک (ره آورد دانش)، ۱۳، ۱ (۱۳۸۹)، ۱۲۷-۱۳۲.
- ناصر قربان‌نیا. «فلسفه مجازات»، نقد و نظر، ۴، ۱۵-۱۶ (۱۳۷۷)، ۴۱۷-۴۴۸.

- نبی‌زاده، معصومه. «آثار منفی تنبیه بدنی کودک»، خانواده در آئینه فقه، ۷، ۶ (۱۴۰۰)، ۱۳۵-۱۵۴.
- نجفی توانا، علی و ایوب میلکی. «شلاق؛ در پرتو اندیشه‌های کیفری»، تحقیقات حقوقی بین‌المللی ۱، ۲ (۲۰۱۳).
- نعامی، عبدالزهرا، آزاده رضایتی زاده. «اثر بخشی درمان چندوجهی Lazarus بر ناهماهنگی شناختی و رضایت جنسی در زنان دارای سبک دلبستگی دوسوگرا»، مجله سلامت جامع، ۱۶، ۱ (۱۴۰۱)، ۸۶-۷۶.
- نوحی، سیما، آذر ماهیار، شفیعی کندجانی، علیرضا تولایی، سیدعباس کرمی، غلامرضا رادفر، شکوفه تاجیک، علی و انوری، سمیه سادات. «بررسی ارتباط پرخاشگری با شدت بالینی اختلال استرس پس از سانحه». پژوهنده، ۲، ۱۱ (۱۳۸۵) ۹۵-۹۹.
- نوریور، محسن و سیدمحمدجواد ساداتی. «مطالعه جامعه‌شناختی تحولات مجازات در ملأعام در جامعه پسا انقلاب ایران»، پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی، ۱۷، ۹ (۱۴۰۰)، ۱۵۵-۱۷۸.

This Page Intentionally Left Blank